कुतइत्यवांतरकारणप्रश्नः कमभ्येतीतिपार्यंतिकोपादानकारणप्रश्नः ॥ ३ ॥ आद्यस्योत्तरमाह येभ्यइति भूतानिजरायुजादीनि कालेकर्मोद्भवसमये भावोभावनानिखिलप्राणिधीवासना तयाप्रचोदितः प्रेरितःपरमात्मा महाभूतानिखादीनि ॥ ४ ॥ कःसृजति कश्चास्यप्रवर्तकोभावइत्यतआह तेभ्यइति कालश्चतुर्युगात्मा अधर्मैरतोऽधर्मेतित्यक्षुर्धर्मारंभीधर्मैरतइतिचतुर्विधःकलिद्वापरत्रेताकृतयुगसंज्ञोजीवः आत्माबुद्धिस्तयाप्रचोदितः एतेभ्यःकालबुद्धिमहाभूतेभ्यःपरंचेतनमीशंअचेतनंप्रधानंवान्यदस्तीतियोब्रूयात्सोऽसदलीकंब्रूयात् नान्योऽतोस्तिद्रष्टेतिद्रष्टृंतरनिषेधश्रुतेः तुच्छयेनाभ्वपिहितंयदासीत् तमसस्तन्महिनाजायतैकमितितुच्छाज्ञानमाहात्म्याद्भुतध्यादिरूपेणब्रह्मैवाजायतेतिश्रुतेर्दृश्यमानकार्यमेवास्तिनतुपरीक्षायांतिरोधीयमानंकारणमस्तिरज्जूरगोपादानाज्ञानवदतोऽन्येषांनित्यानुमेयत्वेनाभिमतंप्र

नारदउवाच कुतःसृष्टमिदंविश्वंब्रह्मन्स्थावरजंगमं ॥ प्रलयेचकमभ्येतितद्भवान्प्रब्रवीतुमे ॥ ३ ॥ असितउवाच येभ्यःसृजतिभूतानिकालेभाव प्रचोदितः ॥ महाभूतानिपंचेतितान्याहुर्भूतचिंतकाः ॥४॥ तेभ्यःसृजतिभूतानिकालआत्मप्रचोदितः॥ एतेभ्योयःपरंब्रूयादसद्ब्रूयादसंशयं ॥५॥ विद्धिनारद पंचैतान्शाश्वतानचलान्ध्रुवान् ॥ महतस्तेजसोराशीन्कालषष्ठान्स्वभावतः ॥ ६ ॥

घानंतटस्थेश्वरश्चतदुभयंदृश्यात्द्रष्टुश्चान्यदचेतनंचेतनंवानास्तीतिस्पष्टं ॥ ५ ॥ एतान्खादीन्अचलान्परिणामशून्यान् ध्रुवान्आद्यंतशून्यान् स्वप्नघटइवाजातत्वादेवत्वनाद्यंतवत्त्वदृष्टिर्भूतेषुभ्रांतिरेवेत्यर्थः जातएवनजायतेमायामात्रमिदंद्वैतमितिश्रुत्याच योलोकदृष्ट्याजातोघटादिःसएवपरमार्थतोनजायतेस्वप्नघटवत्इत्याद्यश्रुतेरर्थः द्वितीयायास्तुस्पष्टएवार्थः महतोमहत्तत्त्वाख्यस्यबुद्धिसूक्ष्मस्य तेजसःसत्व प्राधान्येनप्रकाशमयस्य राशीनिवराशीन्कार्याणिविद्धि कालउक्तरूपोजीवःसएवषष्ठोयेषांतान् स्वभावतइतिपूर्वकल्पादिप्राधान्येन ॥ ६ ॥

Digitized by Google